

JOAN F. MIRA

*“El nostre,
el costat de la millor
part humana,
sempre serà
el dels innocents,
el del seu dolor,
la seua sang,
la seua mort.
El costat, també,
d'aquells milers
d'admirables
persones que,
a Madrid,
en els minuts
i les hores del terror,
van donar
un exemple suprem
de resposta civil
i eficaç: sense pànic,
sense desordre
ni caos,
acudint al desastre,
atenent, consolant
i salvant”*

Les raons del terror 2

Talment com les tenia el cor per a Pascal, el terror té les seues raons que la raó no coneix; però qui no les coneix –o no les accepta– és la raó dels altres: la del terrorista sí. A diferència de qui mata per ràbia incontrolada o per passió, el terrorista mata per una convicció, del seu grup i pròpia; i per tant el dolor i la mort que provoca no afecten les seues emocions i la seua actitud moral. Per això mateix, per aquesta dosi letal de convicció i de càlcul, és tan profundament responsable dels seus actes; per això és tan perversament perillós: per la fredor de la seua raó, perquè sí que sap el que fa, i decideix voluntàriament fer-ho, amb perfecta consciència. No mata per eliminar un obstacle que impedeix eventualment allò que busca, com fa l'atracador armat; no mata per plaer o per impuls com l'homicida pertorbat; no mata per un odi personal: mata per càlcul estudiat, i en el seu càlcul la sang, la destrucció, el dolor i l'horror són simples variables en funció d'un objectiu previst. L'horror i el dolor massiu poden, fins i tot, ser aquest objectiu: el terrorista, justament, busca el terror. Aquelles escenes d'apocalipsi a Madrid –aquells centenars de cossos destrossats, trencats, cremats, travessats per trossos de metall dels vagons– són vistes fredament com un èxit buscat, com un colp en el cor de l'enemic: això era el que volíem, afirmen, i ho hem aconseguit i n'estem ben contents, Déu sia lloat. I n'hi haurà més encara, si Déu vol. El nostre dolor compartit, la nostra reacció emocionada de persones capaces de patir amb el sofriment dels altres, és un afecte absent en la lògica del terror imposat. Com passa sovint en les guerres, tot s'ha de dir, on habitualment pareix normal plorar les baixes pròpies i celebrar les de l'enemic. Perquè en la condició humana cap el mal, aquesta és la nostra terrible i profunda misèria: hi cap la voluntat de causar dolor, i fins i tot l'alegria pel dolor dels altres, que és la més trista de les alegries. Afirmaven els teòlegs antics, i no sé si ho mantenen els moderns, que si no fórem capaços del mal el bé no tindria cap mèrit. Potser sí, però no n'estic segur: Jesús va predicar el Sermó de la Muntanya, i no li va fer cas ningú.

Per fortuna, per designi diví o natural, en la nostra humanitat cap també la passió solidària, hi cap la compassió, el sentir com a propi el dolor dels altres. Per això mateix, i per mantindre viva aquesta sensibilitat que és la nostra millor part humana, no podem mai “acostumar-nos” a l'horror, mirar-nos ja com un fet habitual la sang dels innocents: no podem permetre que la nostra pell vaja endureint-se amb cada atemptat, cada mort, cada víctima. Perquè llavors, a més a més, la perversa raó del terror farà també el seu càlcul: si la sensibilitat pública s'esmussa, haurà d'augmentar la força del colp, i si no en té prou de matar d'un en un, intentarà matar de cent en cent, de mil en mil. Tindre sempre sensible la pell moral, la simple pell de l'emoció, és la grandesa de la immensa majoria d'homes i dones: la dels que sí que sentim compassió i commoció i ens veiem com a part de les víctimes i ens posem al seu costat, no a l'altre. Siga quin siga l'altre costat, el costat de qui provoca el terror no podrà ser mai el nostre. El nostre, el costat de la millor part humana, sempre serà el dels innocents, i el del seu dolor, la seua sang, la seua mort. El costat, també, d'aquells milers d'admirables persones que a Madrid, en els minuts i les hores del terror, van donar un exemple suprem de resposta civil i eficaç: sense pànic, sense desordre ni caos, acudint al desastre, atenent, consolant i salvant. Les raons del terror són la banda més negra de la nostra raó. I aquella gent de Madrid, aquells milers de persones admirables, s'han revelat com la part millor de nosaltres mateixos, la nostra raó més elevada per a ser confiadament i orgullósament humans. Ara que ja han passat molts dies, gràcies encara.